

Resume

Natura 2000 område nr. 84 Kallesmærsk Hede, Grærup Langsø, Filsø og Kærgård Plantage

Områdebeskrivelse

Området er stort og rummer meget varierede landskabs- og naturforhold. Størstedelen, ca. 65 %, er ejet af Staten. Det domineres af naturtyper som klitter, klithede, klitlavninger og klitsøer. I området findes et klitbælte, der strækker sig over et areal på 10 km i længden og 6-10 km i bredden. Bag de yderste kystklitter findes de større klitheder, herunder Kallesmærsk Hede, Sølager Hede, Børsmose Hede og Filsø Hede. Store arealer, der oprindeligt var klitheder og hvid klit, er i dag tilplantet med plantager, der er domineret af bjergfyr. Kun enkelte mindre partier er i dag bevokset med krat og skov med de naturlige løvtræsarter stilkeg, vintereg, dunbirk, vortebirk og bævreasp.

Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn udgør hovedparten af den sydlige del af beskyttelsesområdet, og her findes en del tidligere landbrugsområder, næringsfattige søer og vådområder. Længst mod nord i beskyttelsesområdet ligger et stort og intensivt dyrket landbrugsområde på afvandet søbund (ca. 1.200 ha), samt én af sydvestjyllands større søer, Filsø, der er resterne af den afvandede Stor-Filsø. Søen er lavvandet og omgivet af kær-, hede- og klitområder.

I beskyttelsesområdet findes en række fredninger, hvis primære formål har været at bevare de helt særlige naturforhold og landskaber i området.

Vigtigste naturværdier

Af særligt prioriterede naturtyper findes grå/grøn klit, klithede og enebærklit. Med Kallesmærsk Hede som den største, er klithederne blandt de vigtigste og mest værdifulde klitheder i landet. Af øvrige naturtyper findes skovklit, klitlavning og hvid klit, med betydelige forekomster, mens naturtyper som lobeliesøer, forklit, havtornklit, grårisklit, hængesæk og rigkær forekommer i mindre udstrækning.

Odderen er i fremgang i området, og det vurderes, at Filsø med tilknyttede vandsystemer fortsat er et betydningsfuldt levested for arten.

Blandt ynglefuglene på udpegningsgrundlaget klarer hedeheg og plettet rørvagtel sig dårligt og findes måske ikke mere i området, mens der fortsat findes små bestande af rørdrum, rørhøg og tinksmed. Status for natravn og hedelærke er ikke kendt, men arterne findes flere steder i beskyttelsesområdet. For trækfuglearterne gælder, at de alle er tilknyttet våd- og landbrugsområderne ved Filsø. Både pibesvane, sangsvane, kortnæbbet gås, grågåse og pomeransfugl er arter, der har kunnet tilpasse sig de nutidige, intensive driftsformer, som præger landbruget her. Spidsanden er til gengæld gået drastisk tilbage.

I området yngler endvidere en række fuglearter som vagtel, slørugle, stor tornskade, fyrremejse, skægmejse, pungmejse og græshoppesanger. I beskyttelsesområdet lever en af Danmarks største bestande af krondyr.

Trusler mod områdets naturværdier

Der er foretaget en tilstandsvurdering for de fleste af områdets naturtyper, og truslerne mod udpegningsgrundlaget er registreret.

Områdets kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper er truede af luftbåret kvælstof, dog med undtagelse af tidvis våd eng og en mindre del af de kortlagte rigkær. For de påvirkede naturtyper er den nederste ende af tålegrænseintervallet overskredet for hele eller dele af arealet. For skovnaturtypen skovklit er den høje ende af tålegrænseintervallet for kvælstofpåvirkning overskredet for hele arealet.

De lysåbne naturtyper trues af tilgroning med invasive arter som bjergfyr, glansbladet hæg, rynket rose og mosset stjernebredribbe. Flere af områdets større og mindre søer er truet af tilgroning. Tilgroning af levesteder påvirker fuglearter som hedehøg, plettet rørvagtel og tinksmed.

Naturtyperne tørvelavning, rigkær, våd hede, hængesæk og tør hede findes i området som små spredte forekomster, der er truet af fragmentering. Klitnaturtyperne er meget dynamiske og i mange klitområder er naturtypernes tilstand truet af en dæmpet dynamik. Unaturlig afvanding og lave vandstande hører til blandt de betydeligste trusler for en række fugtige naturtyper og for en række søer i området. Vandløbsvedligeholdelse med grødeskæring er en trussel mod naturtypen vandløb med vandplanter.

Intensiv landbrugsdrift har påvirket livsbetingelserne for en række fuglearter på udpegningsgrundlaget. Det gælder f.eks. pibesvane og spidsand, der med en reduktion af vedvarende græsarealer fik forringede levevilkår. Landbrugsdriften er et problem i forhold til ynglende hedehøg, der i stigende grad anlægger sin rede i afgrøder i vækst (fortrinsvis vinterafgrøder). Herved mister hedehøgene ofte afkommet i forbindelse med afhøstning af tidlige afgrøder.

Målsætning og indsats

Det overordnede mål for området er at sikre god-høj naturtilstand for områdets skov- og lysåbne naturtyper og sikre deres funktion som levesteder for dyre- og fuglearterne på udpegningsgrundlagene.

Skovklit, grå/grøn klit, klithede, tørvelavning, klitlavning og enebærklit prioriteres højt, fordi naturtyperne udgør mere end 5 % af det samlede kortlagte areal i den atlantiske region. Våd hede, surt overdrev, rigkær og plettet rørvagtel prioriteres højt, fordi det er nationalt truede naturtyper og arter.

En udvidelse af arealet med tørvelavning ved plejeindgreb i arealer med klitlavning prioriteres for at øge artsdiversiteten i klitlavningerne generelt.

Levestederne for den truede plettet rørvagtel prioriteres højt, sikres og udvides om nødvendigt. Ansvarsarterne pibesvane, sangsvane, kortnæbbet gås, grågås og spidsand prioriteres højt.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning, bekæmpelse af invasive arter og gode sprednings- og etableringsmuligheder for flora og fauna.

Indsatsen vil overvejende dreje sig om at sikre habitatnaturtyperne en hensigtsmæssig drift, pleje og hydrologi samt at fremme en naturlig dynamik i klitnaturtyperne. Invasive arter søges bekæmpet og deres spredning søges forebygget. Der skabes forudsætning for, at arealet med skovklit kan øges. Fragmenterede forekomster af tør hede, tørvelavning og rigkær, og fragmenterede levesteder for tinksmed sammenbindes. Der skabes forudsætning for at arealer med de truede naturtyper våd hede, surt overdrev og rigkær kan øges.

Der sikres egnede leve- og rastesteder for fuglearterne på udpegningsgrundlaget, hvor plettet rørvagtel er særlig truet. Hedehøgens redesteder på omdriftsarealer sikres om muligt.

Oversigt over de væsentligste virkemidler til gennemførelse af denne plan:

Indsats	Stort omfang	Mindre omfang	Undersøges nærmere	Ikke relevant
Rydning, fjernelse af uønsket opvækst Herunder bekæmpelse af invasive arter	X			
Forbedring af hydrologi Fx ved at standse dræning, genoprette vandløb, fjerne diger	X			
Ekstensiv drift Fx indførelse eller opretholdelse af græsning, høslet mm.	X			
Sikring af arealer Sikring af natur der ikke pt. er beskyttet (fx stenrev og skovnatur)	X			
Reducere forstyrrelser	X			
Forbedring/sikring af levesteder Fx ved etablering af vandhuller, sikring af redetræer eller større fouragerings- eller yngleområder	X			
Sammenkædning af naturarealer Fx ved udlæg af naturarealer til samdrift af mindre og adskilte	X			

naturområder.				
---------------	--	--	--	--